

De voor de mens ongevaarlijke blauwtongziekte zorgde in 2006 voor stevige kopzorgen bij de veehouders. Niet alleen berokkende de ziekte schade aan het vee, maar ze leidde ook tot handelsbelemmeringen. Wordt 2007 een jaar zónder blauwtongziekte?

Vrij onverwacht dook de blauwtongziekte vorig jaar in onze streken op bij schapen en runderen. Op 14 augustus 2006 werden de twee eerste gevallen gemeld in Nederland. Vijf dagen later werd de ziekte ook vastgesteld in België op zeven rund- en vier schaaibeslagen. In snel tempo nam het aantal haarden toe met een piek in de maand oktober. Uiteindelijk kregen grote delen van Duitsland, België, Nederland en Frankrijk met

graden zuiderbreedte, met andere woorden in Afrika, Noord- en Zuid-Amerika, Australië en Zuid-Azië. In 2004 stelde de OIE, de internationale diergezondheidsorganisatie in Parijs, echter al vast dat de grens was opgeschoven tot 50 graden noorderbreedte, naar Zuid-Europa. De oorzaak van de blauwtongziekte is een Orbivirus, waarvan 24 typen bekend zijn. De meest frequent voorkomende typen zijn 1, 2, 4, 9 en 16. Het virus dat in

Guido Bertels: 'Blauwtong in 2007? Niemand weet of het opnieuw opduikt'

Normaal is de knut weinig in stalgebouwen te bespeuren, alhoewel recentelijk bij koud weer toch heel wat knutten in de stallen werden gevonden. Een volwassen knut heeft een levensduur van twee tot drie weken. Het mugje is vooral 's nachts

zonderingsgevallen 180 dagen. Nadien doden de door het dier aangemaakte anti-stoffen de infectie. Bij het schaap bedraagt de viremie ongeveer 50 dagen.'

Bij de klassieke uitbraken treedt hoge sterfte op bij schapen en vertonen de runderen geen symptomen. Bij de West-Europese uitbraak waren zowel bij het schaap als bij het rund milde symptomen waar te nemen. Bij het rund waren dit koorts, een gezwollen kop en tong, lusteloosheid, niet meer eten na één week, moeilijk stappen door gezwollen onderpoten, neusvloeï, tranenvloeï en een rode en gezwollen uier en vulva. Het ziekteverloop duurt twee à drie weken. 'Uit onderzoek in 150 haarden bleek vijf procent van de runderen ziek te zijn en stierf 1,5 procent', geeft Bertels aan. 'Onder de schapen was er 12 procent ziekte en stierf 6

procent. Globaal mag je stellen dat 50 procent van de zieke schapen en 20 procent van de zieke runderen gestorven zijn. In de uitbraken in Zuid-Europa treedt er na een besmetting vaak ook abortus op. Tot op heden werd dit in de West-Europese uitbraak niet vastgesteld.'

Toekomst onduidelijk

Hoe is het virus in West-Europa gekomen? Zijn er nieuwe uitbraken te verwachten in 2007? 'Dat weet niemand', zegt de dierenarts. Momenteel wordt de activiteit van de knutten gevolgd via knuttenvallen verspreid over het ganse grondgebied. Het Belgisch federaal agentschap voor de voedselveiligheid, FAVV, doet bovendien aan een maandelijks monitoring via bloedmonsters op een dertigtal melkveebedrijven om nieuwe

besmettingen snel op te sporen. Ook op wilde fauna, zoals herten, worden stalen genomen. 'In 2007 zullen er zeker handelsbeperkingen blijven. Pas als 2007 en 2008 vrij zijn van uitbraken, zullen de gebieden officieel vrij verklaard worden van blauwtong.'

De EU laat vaccinatie tegen de blauwtongziekte toe, maar stelt handelsbeperkingen voor levend vee daartegenover. Vaccinatie bij runderen is evenwel nog niet aan de orde. 'Er is enkel ervaring met vaccinatie bij schapen', geeft Guido Bertels aan. 'In Portugal en Spanje zijn levende vaccins in gebruik bij schapen. Maar het gebruik van levende vaccins is gevaarlijk, want je geeft het virus de kans om te muteren. De firma's Merial en Intervet werken aan de ontwikkeling van een dood vaccin type 8, dat naar alle waarschijnlijkheid pas eind 2007 ter beschikking komt. Vaccinatie heeft geen neveneffecten voor melk en vlees. Maar zoals altijd is eerst een kosten-batenanalyse nodig om tot een collectieve of individuele beslissing te komen. In de tussentijd helpt een behandeling tegen vliegen ook tegen knutten.'

Guy Nantier

50 procent zieke schapen en 20 procent zieke runderen gestorven in 2006

Het jaar van de blauwtong

de ziekte te maken. Officieel telden deze landen eind vorig jaar in totaal meer dan 2000 haarden. Maar menig deskundige ging ervan uit dat dit in realiteit dubbel zoveel was, omdat niet altijd alle haarden zouden zijn aangemeld. De virusziekte zorgde niet alleen voor schade aan het vee, maar leidde ook tot handelsbelemmeringen voor de getroffen gebieden. Maatregelen tegen blauwtong waren een 20 kilometerzone rond infectiehaarden en een 150 kilometer grote beschermingszone, opstallen en gebruik van insecticiden. Is de uitbraak daardoor eenmalig geweest? Of mag de sector een opleving verwachten in het voorjaar 2007? Blauwtong krijgt dan een endemisch of blijvend karakter. VeeveeltVlees zet de zaken op een rijtje met dierenarts en blauwtongspecialist Guido Bertels van Diergezondheidszorg Vlaanderen (DGZ).

Wind voert knut mee

'Blauwtong is een virusziekte die al in 1700 in Zuid-Afrika bekend was', stelt Guido Bertels. De ziekte is dus niet nieuw. Oorspronkelijk kwam de ziekte voor tussen de 40 graden noorderbreedte en 35

2006 in West-Europa voor ziekte-uitbraken zorgde, is van het type 8. Het virus wordt overgebracht door knutten. Knutten zijn kleine mugjes van twee millimeter groot van de soort Culicoides. 'Ze zijn bij het uitvliegen nauwelijks te zien in de lucht', zegt Bertels. De knut Culicoides imicola is vooral aanwezig in warme streken, zoals Afrika en Zuid-Europa. In de gematigder streken tot de 66e breedtegraad, wat ongeveer overeenstemt met de ligging van de stad Oslo in Noorwegen, is de Culicoides obselotus sp. dewulfi actief. 'Deze knut heeft altijd in onze streken geleefd', verduidelijkt Bertels. 'Er is nog een zestal andere Culicoidesoorten in onze contreien bekend, maar deze blijken tot op heden het virus niet over te dragen. Het mugje kan één tot twee kilometer ver vliegen, maar met de wind kan het zelfs tot 300 kilometer ver meegevoerd worden. Dat is zeer duidelijk geworden toen de verspreiding chronologisch in kaart werd gebracht met de daarbij overheersende windrichting.' Elke Culicoidesoort heeft, zo blijkt, zijn eigen biotoop: van vochtige plekken als plassen en beekjes tot struiken en bomen.

actief van april tot oktober. In 2006 was de mug vanwege het zachte weer tot half december actief. De knut overwintert als larve. 'De wetenschappers gaan ervan uit dat er geen virusoverdracht is naar de larve, maar zeker is dat niet', vertelt Bertels.

Verloop van de infectie

'Het Orbivirus is niet besmettelijk voor de mens, laat dit duidelijk zijn', zegt de blauwtongspecialist. 'Er is bovendien geen overdracht van dier op dier. Enkel via de geïnfecteerde knutten kan het virus worden overgebracht en via naalden, sperma of embryo's.' Het infectieproces verloopt als volgt: de Culicoides zuigt bloed op van een geïnfecteerd dier, waarna het zich gedurende twee weken in de knut vermenigvuldigt. Enkel de wijfjes zuigen bloed en dit meerdere keren tijdens hun leven. Door bloed te zuigen van een gezond dier vindt er overdracht van het virus plaats. Het nieuw geïnfecteerde dier wordt ziek na vijf dagen. 'De viremie bij het rund, of de periode dat de infectie in het bloed van het rund circuleert, bedraagt minder dan twee maanden, in uit-

Blauwtong zorgt bij het rund vooral voor milde ziektesymptomen zoals neusvloeï